

Föreningsbrev B-post

Porto betalt

Avs: Svensk Fjällrasavel
c/o Kristina Torén
Stagneliusvägen 23 VI
112 59 Stockholm

Robert Nilsson
Övre Svartlå 515
961 98 Boden

1 Rosagull med sin kalv efter 6847 Levis hos Bo Grundström

Det var helt exploaterat och en skylt som varnade för kängurur! satt på kioskdörren. Därinne stod en karl i cowboyhatt som visste mindre om fjället än vi, så vi åkte vidare till Saxnäs vandrarhem. Alla, exakt alla som bodde där fiskade, utom vi. Det var så mycket myggolja på golvet i duschen så man fick nästan krypa fram till handduken. Det var såphalt. Vi stannade ändå, för det ösregnade. Det hindrade inte oss från att besöka Fatmomakke, det känns bra att veta hur det ser ut där också. Där kan man snacka om historia och envisa människor. Några fjällkor såg vi konstigt nog inte till där. Men i Stalon, inte så långt därifrån, fanns både kor och getter hos GunMarie och Gudrun Wallmark. Där blev vi med getabock. Så vi har lite efterräkningar från den här resan, annars är det nog vanligare att köpa souvenirer.

Fredagen den 12/8 då skämdes jag nästan över mina farhågor om mygg och milslånga skogar, för då åkte vi den vackra vägen över Klimpfjäll och Stikkenjokk in i Jämtland, ner till Gäddede. Där fanns sköta åkrar, djur och levande landskap. Full fart till Strömsund. Där stod Dunderklumpen i ösregnet utanför en hembygdsgård. Vi fick oss lite till livs, köpte ragsockor och körde sedan mot Hammerdal. Där ligger en gård - Trekilen - som blev lite nostalgi. Den blev Ivan erbjuden att köpa när han var 19 år, men jag kom i vägen. Vidare till Åsarna och Wassbergs Skicenter och vandrarhem. Det blev sista natten.

Ivan, Jan Strömgren och Bo Grundström

För lördagen den 13/8 for vi hemåt. Ett kort stopp i Häradsbygden, söder om Leksand för att hälsa på en riktig hästkarl - Grop Folke Persson. Han är berömd för sina ardennerhästar och en god vän till oss. Hemma väntade alla djur och allt det andra man har omkring sig, i nästan lite ny skepnad. Det var många dagars bortovaro. Yngsta sonen och hans Maria hade skött om allt från gårdsbutik till tomatplantor och blivit avlösta av vårt allt-i-allo, Emma de sista dagarna. En sådan här resa ger många tankar och idéer. Sist av allt - ett stort TACK till alla vänliga människor vi mött.

Text & Foto: Ivan Eriksson och Mona Loberg

Fjällkon

SVENSK FJÄLLRASAVELS TIDSKRIFT nr 4 December 2005

Kokontrollåret 2005 sid. 5-8
Nya tjurar sid. 13 -16

Tegnérns från Söder Äng

Gudrun och Björn Tegnér med Västgötaspetsen Bamse

Gudrun och Björn Tegnér från Söder Äng, Ormaryd i Nässjö kommun i Småland, bedriver och bevarar ett kulturarv på sin småländska gård Söder Äng. Om ni tycker att namnet Tegnér klingar välbekant så är det helt riktigt, alla känner vi ju till sångerna Bä bä vita lamm, Mors lilla Olle, Sov du lilla videung osv., många vis-skatter har vi att minnas och dessa har Björns farmor Alice Tegnér skrivit. Alice och hennes make Jakob Tegnér vistades på Söder Äng under somrarna första delen av 1900-talet. Flera av Alice visor har säkert lockats fram och givit henne inspiration till hennes fina sånger i den här miljön om bl. a. lamm, ekorrar och videung. Vi tackar Alice för våran barndoms sånger.

Åter till Gudrun och Björn, här på Söder Äng bedrivs olika evenemang så som Bo på lantgård, caféverksamhet, psykoterapimottagning, Torsten Tegnérssällskapet håller också till här. Som ni hör är engagemanget stort för människor, djur och natur. På gården som för övrigt bedrivs ekologiskt finns allehanda djurslag som

Linderödsgrisar, Gotlandsfår, Ölandsgäss, Jämtgetter, Blekingeankor och en Ardennerhäst. Men så finns det också fjällkor 3 kor och en kviga, Lilja, Linnea, Lisa och Lina. I våras blev jag uppringd av Gudrun och hon undrade om jag hade någon tjur som de kunde få komma med sina kor till för att betäckas, och det hade jag naturligtvis. Tjuren 7286 Gutta efter 6840 Gunde, halvbror på mödernet med 7261 Loket som samlades på Alebäck 2004. Sagt och gjort, korna kom hit i september och betäckta lär de vara även om tjuren alltid har varit lite blygsam av sig om någon såg på. Resultatet får vi till sommaren.

Om ni är intresserade av Gudruns och Björns verksamhet och historia kan jag rekommendera er att gå in på deras hemsida www.tegner.nu.

Jag säger tack till er på Söder Äng och önskar en riktigt GOD JUL

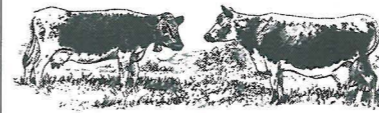
MVH
Joachim Gustavsson, text & foto

Från vänster 52 Lisa (F. 7208 Loke, privat tjur), 7268 Gutta (F. 6840 Gunde) 4 Lilja (F. 943 Bass) och 51 Lina (F. 6742 Harg)

Innehåll

Tegnérns från Söder Äng	2
Ordförande har ordet	3
Föreningsadresser	4
Redaktörsord	4
Kokontrollåret 2005	5-8
Info från avelskommittén	9
Aktuella semintjurur	10-12
Nya tjurur	13-16
Fjällnära information	17
Lite av varje	17
Alebäckstjurur m.m.	18-20
Recept inför julen	21
Livdjursförmedling	22
Vår fjällkorsa	23-24

Tidningen Fjällkon

Redaktör:

Kristina Torén

Stagneliusvägen 23, 6tr

112 59 Stockholm

tel/fax, kväll: 08/656 88 09

e-post: stina.toren@swipnet.se

Ansvarig utgivare:

Anders Jonört

Redaktionskommitté:

Robert Eklundh

Kristina Torén

Evy Schale

Tryck:

Tryck Jouren, Uppsala

Tidningen Fjällkon är Svensk

Fjällrasavels medlemstidning som ges ut

ca 4 ggr per år. Däremellan skickas

aktuell information ut.

Annonseringen med radannonser i tidning

och info-blad med t.ex. "Köpes/Säljes"

är gratis för medlemmar.

Samtliga artiklar i Tidningen Fjällkon

är författade av redaktionskommittén

om ej annat anges. Åsikter framförda

i signerade artiklar delas inte automatiskt

av Svensk Fjällrasavel, utan

är författarnas egna.

Tidningen får i korta drag citeras om

källan anges. Eftertryck är dock

förbjudet utan skriftligt tillstånd från

Svensk Fjällrasavel.

ISSN 1401-7806

Utgivningsbevis PRV nr 21560

Medlemsavgift:

300:- insättes årligen helst på

Svensk Fjällrasavels BG 5361-8070.

PG 833 53 62-3 går också bra.

OBS! Skriv ditt namn och adress!

ORDFÖRANDE HAR ORDET

God Jul på er medlemmar!

Här kommer årets sista tidning, tiden går väldigt fort, jag tyckte nyss vi var på stämman i Boden.

Under hösten har vi haft ett telefonstyrelsemöte där vi planerade årets ansökan till JBV som Siw sedan färdigställt ock skickat in, och vi hoppas att tilldelningen blir ungefär som vanligt.

Under hösten har också tjursamling ägt rum med gott resultat, och om de nya tjurarna kan ni läsa på sid 13 - 16.

Historieboken blir tyvärr inte klar i år p. g. a. Roberts sviktande hälsa, men han är på gång igen och som sagt den som väntar på något gott väntar aldrig för länge.

Den Fjällnära kommittén har haft ett möte där Joachim deltog för att lägga upp strategin för de fjällnära korna, där vi sedan får hjälp ifrån SLU hur vi skall gå vidare.

Under hösten har vi fått nya medlemmar som sett föreningens hemsida, som jag hoppas fungerar bättre nu, kom gärna med åsikter om vad som skall finnas där.

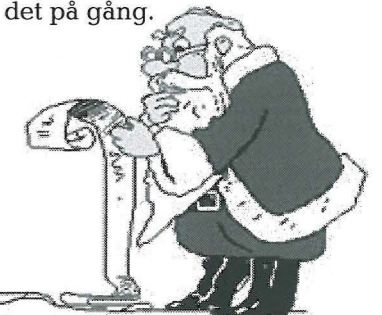
Nästa årsstämma blir troligen i Delsbo, mer om detta när vi fått klar med datum och boende m.m. Vi lägger årsmötet lite tidigare än vanligt för att se om fler har möjlighet att komma.

På tal om årsmöte så firar vår norska broderförening STN-föreningen 60-års jubileum nästa år, som vi får uppmärksamma på något vis.

Till alla tålmodiga som väntat på sina stamboksbevis kan vi meddela att Göran Lundström, vår stamboksansvarige har fått ordning på både dator , program och skrivare, så nu är det på gång.

Lev och må så hörs vi nästa år!

Anders Jonört, ordf.

Omslagsbild

Omslagsbilden visar Joachim Gustavssons 188 Nicolina (3 Peter - 6775 Sigge) under träning inför uppvisningen på

Elmia i Augusti

Foto: Kristina Torén

Svensk Fjällrasavel

hemsida www.fjallko.se

Ordförande:

Anders Jonört
Flarkbäcken 10
915 96 Flarken
tel/fax: 0934-270 30

Vice ordförande:

Joachim Gustavsson
Görshorva, V. Harg
595 91 Mjölby
tel/fax: 0142-250 42

Kassör:

Siw Andersson
Medle 122
931 98 Skellefteå
tel/fax: 0910-77 01 42

Sekreterare:

Evy Schale
Killhult
312 98 Våxtorp
tel/fax: 0430-311 18

Robert Eklundh
Kanalvägen 904
811 95 Järbo
tel/fax: 0290-705 25

Håkan Andersson
Attarp 106
240 33 Löberöd
tel: 0413-32227

Louise Lindqvist
Andersfors 5797
820 70 Bergsjö
tel: 0652-53033

Suppleanter:

Göran Lundström
Storvägen 85
922 94 Tvärålund
tel: 0933-501 13

Birgitta Karlsson
Smedjebo, Härja
522 91 Tidaholm
tel: 0502-450 64

Thomas Lundholm
Brottan
820 77 Gnarp
tel: 0652-207 00

Valberedning

(Sammanställande)
Ivan Eriksson
Torsvi Svanviken
745 99 Enköping
tel: 0171-830 35

Revisor:

Lennart Olofsson
St Bredäng 10
461 95 Trollhättan
tel: 0520-42 32 90

Revisorssuppleant:

Tove Undin
Stöpafors 473
686 93 Sunne
tel: 0565-921 92

Livdjursförmedling:

Mårten Dahlberg
Mariebergs Gård 1296
872 96 Bjärträ
tel: 0612-532 67
fax: 0612-531 07
OBS! Tel. tid måndagar
12-13

Stambokföring:

Göran Lundström
Storvägen 85
922 94 Tvärålund
tel: 0933-501 13

Renrasighetsintyg

Robert Nilsson
Övre Svartlå 515
961 98 Boden
tel: 0928-401 06
fax: 0928-402 10

Fjällnära kommitté:

Birgitta Karlsson (ordf)
Ivan Eriksson
Martina Bremer
Tove Undin

Avelskommitté

Joachim Gustavsson (ordf)
Mårten Dahlberg
Robert Eklundh
Håkan Andersson

Tidningen Fjällkon

Redaktör:
Kristina Torén
Stagneliusvägen 23, 6tr
112 59 Stockholm
tel/fax: 08-656 88 09
kväll, fax: ring först

Ansvarig utgivare:

Anders Jonört

Redaktionskommitté:

Robert Eklundh (S. k.)
Evy Schale
Kristina Torén

Redaktörsord

Hej!

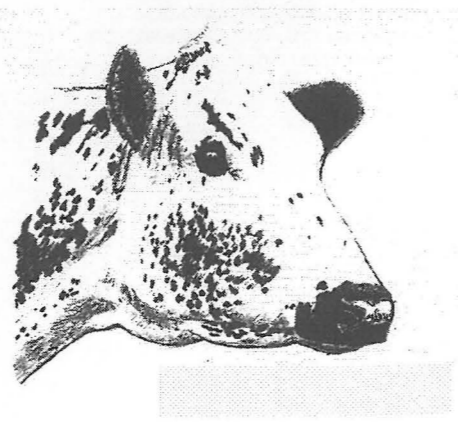
Ja, så var det sista numret för i år färdigt. Här finn en hel del intressant läsning, bl. a. om de nya tjurarna som spermasamlades på Alebäck i November, om kokontrollåret 2005, en artikel om Alice Tegnér's barnbarn och deras djur m.m. Hoppas att ni finner det läsvärt.

Den här hösten har gått rasande fort, jag tycker att det var alldeles nyss jag gjorde förra numret. Var tar tiden vägen? Jag trodde ju att jag skulle hinna såå mycket denna höst när jag inte har något arbete att gå till.... En hel del har jag gjort men inte alls så mycket som jag trodde.

Julen närmar sig ju med stormsteg och tillvaron lysas upp av allehanda julskyltning, adventsljusstakar och julstjärnor i fönstren, ljusslingor på balkongräcken m.m. När julstöket kommer igång kommer alla härliga dofter såsom hyacinter, pepparkakor, lussekatter, skinka i ugnen och sist men inte minst granen när den tas in. Det är en mysig tid vi har framför oss!

När så alla helgdagar är avklarade så blir det några dagar på Husdjursmässan i Sollentuna i trettonhelgen, där visas både fjällkor och rödkullor och ni som bor i närheten ska passa på att gå dit och titta. Det brukar vara trevligt!

GOD JUL OCH GOTT NYTT ÅR
tillönskar eder redaktör
Kristina!

Kokontrollåret 2005

Vi ska ta och gå igenom det gångna kokontrollåret ur fjällrassynpunkt. Detta nummer ska vi redovisa högst avkastande besättningar inom respektive storleksklass och kor med högsta livstidsavkastning. Resten får vi vänta med till nästa nummer.

Som vanligt är det lite vanskligt att sammanställa all statistik. Vi skulle helst bara vilja redovisa fjällkorna i varje besättning för krasst uttryckt är vi måttligt intresserade av vad Örmedöttrarna i Västerbotten och Jämtland mjölkar. Tyvärr är det ännu ett stort antal fjällkor som går under beteckningen ras 3 i kontrollen vilket försvårar för oss när vi ska försöka göra en korrekt redovisning.

Har inte ägarna sökt stöd för dom så har dom inte varit med på listan över djur som kodats om till 41. Eftersom dom fjällrastjuror som har SKB stamboksnummer (svensk avels fjällrastjuror) har dubbel rastillhörighet både 3 och 41 så sker ingen automatisk justering i kokontrollen till ras 41. Används dom på en ko som har raskod 41 så

får avkomman raskod 41 men används dom på en ras 3 så blir avkomman också kodad som 3. Det innebär att under lång tid kommer det att finnas fjällraskor under beteckningen ras 3. Däremot dom tjuror som vi stamboksför i vår egen serie alltså med 20000 nummer har bara raskod 41. Så beroende på vilken ko dom används på så blir det raskod 41 eller 41*3, 41*2, 41*1 etc.

Vi har kunnat få ut en besättningslista över alla kor som är omkodade till 41 så vi vet var dom står, men problemet blir dom som står som ras tre. Därför gör vi så att vi redovisar avkastningsresultatet som står på årsredovisningen som ni fått hem där ras 3,40 o 41 är hopslagna, men dessutom sätter vi ut hur många årskor som kodats om till ras 41 i respektive besättning. Men när ni läser listan så kom ihåg att bara för att man inte har några omkodade djur behöver det inte innebära att man är utan fjällkor i besättningen. I några fall är det även så att man sökt stöd för första gången i år och då har ännu inga kor blivit omkodade. Så ta listan för vad den är.

35 årskor ras 3 och fler.

Tot ant,	kor	Fjällk,	Kg mj	fett%	Kg fett	prot%	Kg prot.	Tot F o P	Kg ecm.
47,3		45,8	6480	4,5	292	3,6	236	528	7005
5-55010	Mårten Dahlberg	Marieberg Bjärträ							
35,0		1,0	5548	4,53	251	3,43	190	442	5919
37-28191	Johan Hörnberg	Degerås Vindeln							
39,4		18,3	5143	4,43	228	3,66	188	416	5515
37-36236	Frängskulla gård	Flarkbäcken Flarken							
43,4		35,3	4533	4,25	192	3,57	162	354	4728
37-36368	Gärdemorán AB	Gärde Lövånger							

30-34,9 årskor ras tre

32,4		30,2	7079	4,3	307	3,6	257	564	7492
9-83207	Joachim Gustavsson	Görshorva Mjölby							
30,8		28,0	6798	4,6	314	3,7	250	564	7454
37-1103	Nils-nilsa lbr AB	Övre Svartlå Boden							
30,4			6499	4,49	292	3,63	236	528	6999
37-33795	Göran Häggström	Fäboden Vindeln							
31,4		14,1	5076	4,44	225	3,56	181	406	5411
5-42397	Anna-Lena Erstadius	Boda Boda kyrkby							
32,0			4084	4,31	176	3,61	147	324	4306
9-81026	Stig Svenson	Knillerbo Åtvidaberg							

25,0-29,9 årskor ras tre

25,7		19,4	5883	4,46	262	3,54	208	470	6274
5-41196	Eva Karlsson	Våmhus							

Tot ant, kor	Fjällk,	Kg mj	fett%	Kg fett	prot%	Kg prot.	Tot F o P	Kg ecm.
<u>20,0-24,9 årskor ras tre</u>								
20,4		5970	4,76	284	3,50	209	493	6566
37-69520	Olov Dahlberg Lillpite							
23,8	1,4	5933	4,38	260	3,62	215	475	6307
5-58068	Urban Delestig Sunnanås Ljusdal							
22,0	7,5	5747	4,39	253	3,53	203	456	6080
37-20354	Bengt-Göran Fjällström Malgomaj Vilhelmina							
22,3	17,4	5441	4,67	254	3,63	197	452	5981
37-13581	Tommy o Helen Öhgren Uttersjöbacken Lövånger							
22,3	14,4	5338	4,61	246	3,57	191	437	5805
5-15086	Karl-Anders Norman Gevåg Hammarstrand							
<u>15,0-19,9 årskor ras tre</u>								
16,4		6476	4,68	303	3,63	235	538	7126
5-11708	Gunnar Persson Kyrkbyn Alfsta							
15,0	9,9	5971	4,37	261	3,69	220	481	6368
5-83441	Rösjö torp Rössjö Sidensjö							
15,9	6,7	5290	4,67	247	3,77	199	446	5872
5-4545	Göran Jämting Offne Trångsviken							
18,4	13,7	5326	4,59	244	3,64	194	438	5808
5-36879	Sune Pettersson Ockelbo							
15,1	6,9	4948	4,65	230	3,65	181	411	5435
9-70792	Ture Svenson Tofteryd Skillingaryd							
<u>10-14,9 årskor ras tre</u>								
12,3		6949	4,52	314	3,55	247	561	7470
5-8609	Ruminantia AB Raftsjöhöjden Hammerdal							
11,9	8,0	6732	4,52	304	3,61	243	547	7264
5-11041	Boel Persson Mällbyn Mattmar							
12,1		6043	4,97	300	3,65	220	520	6872
5-34106	Bergkvist gård Månsta Fåker							
14,6		6189	4,53	280	3,61	223	503	6684
37-34513	Tomas Ågren Västersel Vännäs							
11,7	5,8	6225	4,16	259	3,52	219	478	6398
5-41325	Helena Brunnberg Focksta Vänge							
<u>5,0-9,9 årskor ras tre</u>								
9,6		8316	4,56	380	3,51	292	671	8956
37-36400	Valter Karlsson Holmsjö Vännäs							
6,2		8029	4,61	370	3,57	286	657	8729
5-34211	Månsgården AB Åsan Fåker							
5,8		7118	4,38	312	3,65	260	572	7587
5-40901	Tomas Bäck Brosättra Rimbo							
9,9		6781	4,48	304	3,61	245	549	7287
37-22913	Anna-Greta Eriksson Agnäs Bjurholm							
8,7	8,7	6619	4,43	293	3,46	229	522	6993
5-15105	Bobacks lantgård Gevåg Hammarstrand							
<u>2,0-4,9 årskor ras tre</u>								
4,9		7676	5,09	391	3,82	293	684	8942
5-27357	Östen Hansson Fillsta Frösön							
3,4		8592	4,26	366	3,52	302	668	8941
5-11616	Sundsbackens gård Sundsbacken Mattmar							
3,0	3,0	7499	5,35	401	3,61	271	672	8855
9-31485								
2,6		7262	5,43	394	3,76	273	668	8732
5-30763	S o V Pettersson Gäringe Vingåker							
2,3		7877	4,74	373	3,54	271	652	8673
5-28674	Brorsson Hölje Lit							

Högsta livstidsavkastning

Här kör vi på dom gamla reglerna för fjällkostödet som urvalsprincip. Minimikrav är

- Godkänd fjällrastjur som fader
- Minst 50% fjällras i morfadern
- Mormor ska inte stå som korsning i kontrollen

Kon	År	Mjkg	F%	Fkg	P%	Pkg	F+Pkg	ECM kg	ECMkg tot
37-33944-8 Merab 943 Bass-745 Macke	16,3	5038	4,12	208	3,59	181	389	5189	84397
5-42428-127 Rara 943 Bass-708 Bill	13,3	5660	4,79	271	3,71	210	481	6339	84098
5-55010-224 Ringull 161 Smille-933 Kam	9,2	8626	4,32	372	3,57	308	680	9072	83032
5-55010-187 Nota 17 Rino-713 Smyg	10,9	7435	3,95	293	3,39	252	545	7380	79409
5-4545-5 Anna 6738 Mast-783 Kalott	11,10	6091	4,65	283	3,59	219	502	6661	78559
5-55010-64 Fia 940 Hompen-6710 Mickel	8,5	9422	3,64	343	3,42	322	665	9018	75577
5-42428-133 Rara 743 Bisko-708 Bill	12,1	5796	4,39	255	3,42	198	453	6081	73592
5-29151-308 Sofia 940 Hompen- 799 Öre	8,10	7749	4,55	352	3,33	258	610	8225	72446
37-1103-314 Smulan 6715 Lage- 717 Kare	7,5	8593	4,56	392	3,52	302	694	9255	68771
5-42428-45 Iris 15 Helge - Petrus	8,5	7059	4,91	347	3,68	260	607	7994	67297

Vi ska väl kommentera listan något eftersom det rör sig om kor som man gärna lyfter lite på hatten för. Ja förresten även deras ägare för det är inte så bara att dra ut en 70-80ton mjölk ur samma ko.

Högst upp på listan tronar 18 år gamla Merab som vi känner som mormor till 1002 Manitou. Hon har nu mjölkats av Gerd Arnqvist i över 16 år, heder åt detta samarbete!

Tvåa på listan är även det en 18 åring! 127 Rara från Sven Blomberg njuter dock numera sitt otium som amko men kanhända blir det någon ytterligare kalv. Rara ur den berömda R-linjen från Norbergs i Blåvik har även sin halvsystem med på listan, även hon numer amko.

Trea är fantastiska 224 Ringull som av statistikenheten utropats till Sveriges totalt sett bästa fjällko flera år. 9000 kg ecm i snitt på 9 år är nåt som ägaren Märten Dahlberg kan vara stolt över.

Ringull känner vi ju även som mor till semintjurarna 6847 Levis och 6851 Gus. Även hon är sprungen ur R-linjen från Blåvik.

Fyran 187 Nota är en ko ur en annan av fjällrasen viktigaste kofamiljer, nämligen L-linjen från Uttersjöbacken. Nota finns som mor till 2027 Drutten och 2192 Ris-otto. Även här är Märten Dahlberg ägare.

Femman är en Jämtlandsko från Göran Jämting i Offne. Kolinjen stammar från Sundsbackens gård i Mattmar. Avkastningen är än mer imponerande då gården drivs efter KRAV s regelverk och då är det ju lite svårare att parera dåliga foderår.

Även sexan har mjölkats hos Märten Dahlberg. Det är gamla 64 Fia som var född hos Sten och Ann-Sofi Sångberg Lökom. Vi skriver var för Fia betar sällare nejder nu. Vi har en semintjur efter henne, 6841 Hasse och en Alebäcks tjur 2086 Prins.

Åttan är 308 Sofia som härstammar från Sveriges äldsta dokumenterade fjällkolinje S-linjen från syskonen Abrahamsson/Thorsson i Torvalla. Där hon som synes fått god omvårdnad av Kurt och Margit.

Även nian är född i Torvalla och ur S-linjen. Hon har mjölkat de flesta literna där men har i vuxen ålder fått flytta till nuvarande ägaren i Norrbotten. 314 Smulan är halvsyster på modernet med 6758 Bula i det att de båda har den legendariska gamla 219 Smulan som mor.

Sista kossan är född hos Ingrid Knutsson Edsbyn, och var efter en utflykt i Östjämtland sist stationerad hos Mårten Dahlberg där hon även slutade sina dagar.

Fyra på listan 187 Nota, foto:

Nia på listan 314 Smulan, foto: Kristina Torén

Mårten har därmed imponerande 4 kor på rasens tiobästa lista!!! Vilket jag tror är rekord i våran förening. Vi får väl därmed utse Mårten till årets kogubbe med god marginal.

Vi återkommer nästa nummer med listorna över Sveriges högst avkastande fjällkor under 2005 och högst avkastande 1a kalvare. Men där behöver vi ha mer tid för att gräva fram härstamningar så det blir fjällkor vi redovisar.

Statistikenheten

Information från Avelskommittén

Så var det dags för det sista numret av Fjällkon 2005. Denna gång ska vi gå igenom lite vad som hänt under året. För även om det inte har märkts så har vi haft full sysselsättning i styrelsen med diverse arbetsuppgifter. Vi börjar med det som ligger närmast i tiden, samlingen på Alebäck.

Alebäck

I år hade vi med 4st tjurar för samling, 3 vanliga fjäll och 1 fjällnära. Alla fyra lämnade godkänd sperma och mängd som får betecknas helt okej. I år höll 3 av det ordinarie tjurarna som vi hade tagit ut ända fram till samling, bara en reserv tog vi in. Förra årets samling bestod nästan bara av reserver. Så det måste ses som positivt, men allt var inte positivt i år. Förr om åren har vi fått beröm för att tjurarna varit så lätta att ha att göra med, men inte i år. Några var riktigt besvärsliga för tjurskötarna på Alebäck. Nu var det inte bara våra tjurar som bråkade och värst var någon av de andra rasernas tjurar. Årets tjurar är 273 Harlié SV Fj 20151, född och uppvuxen hos Tommy & Helen Öhgren, Uttersjöbäcken, Lövsånger. Sedan har vi tjuren 1239 Dagobert Sv Fj 20149, född hos Nils-Nilsa Lbr Ab, Svartlå, Boden och uppfödd hos Mårten Dahlberg, Mariebergs Gård, Bjärträ. Sist men inte minst tjuren 143 Frej Sv Fj 20150 som är född hos Anna-Lena Erstadius, Boda Nyåkersgatu, Boda Kyrkby och uppfödd hos Bernt & Iréne Söderlund, Lilla Klockar-bo, Krylbo.

Så hade vi med en fjällnära också 1034 Linus Sv Fj 24703, född hos Birger & Eva Persson, Ersmark, Storuman, uppfödare och ägare Mikael Ågren, Vitberget, Vidsel. Vi vill tacka er alla för att ni tillhandahållit era tjurar detta år och hoppas att ni inte haft alltför mycket besvär i och med detta. Mera om tjurarna kan ni läsa på sidorna 13-16.

Svensk Avel

Samarbetet med Svensk Avel fortsätter i samma spår som de senaste åren. Det har nu köpts in några nya ungtjurar som vi hoppas på, den första som kommer att släppas är en son efter 147 Riss SKB 6188 (en gammal genbankstjur född 1960) och med morfar 164 Lim SKB 6695, mera om denna tjur 6858 Rille i ett senare nummer. Nu börjar vi se lite bedömningar på de senaste årens insatta ungtjurar om så bara Mjölkindex (MIN). Först ut att få min är 96840 Gunde med 108 och den andra är 96841 Hasse som har hamnat på 107 i min. Mycket glädjande vi får bara hoppas att de inte sjunker fram till deras slutgiltiga avkommebedömning är klar. Mera om

de andra tjurarna, projektjurarna och deras index kan ni läsa på sid 18

Omkodningen

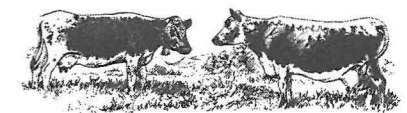
Nu ska alla djur vara omkodade enligt den första omkodningsomgången. Alla djur som ligger med i stöd för utrotningshotade husdjursraser samt alla våra projekt - Alebäckstjurar och även Svensk Avels tjurar men de senare är omkodade enligt en lite annorlunda modell, dessa tjurar har två raskoder både 3 och 41. Så om ni har en 41-ko och använder en sådan här tjur så blir avkomman 41 och vice versa är kon en 3 så blir avkomman 3. Men framgent så skall de tjurar som Svensk Avel köper in av fjällras stamboföras som just fjällras hos oss. Detta med omkodningen är långt ifrån helt klart, vi måste omkoda en omgång till som inte hade uppnått rätt ålder för att vara med i Mutro-ansökan samt omkoda eventuella djur som av en eller annan anledning inte blivit omkodade automatiskt. Men detta återkommer vi med när det blir dags.

Blandat

Så skulle jag vilja uppmana alla att mjölka sina kor och gå med i kokontrollen ett ovärderligt redskap för att bevara en mjölkras. Tro nu för all del inte att ni med amkor inte har någon betydelse i bevarandet av rasen, men vi måste så långt det är möjligt använda oss av mjölkande kor i aveln för att kunna bevara fjällkons särart för framtiden. Som mjölkkor där fler och fler småjordbruk slutar med kor. Vi vill passa på att tacka alla för det gångna året 2005, tjurhållare, alla som varit behjälpliga med gårdsinformation m.m. Och så vill jag låta mitt dåliga samvete för att jag inte hunnit ringa till alla er som ringer mig, speciellt till Mattias Gustavsson vår yngsta medlem, som vi måste göra ett reportage om någon gång 2006. Mattias är ägare till 1 ko + några ungdjur och en kalv och har ett stort intresse för djur och lantbruk.

God Jul och Gott Nytt år till dig och till alla er andra medlemmar.

MVH
Ordf. Avelskommittén

Aktuella semintjurar från Svensk Fjällrasavel

Tillgängliga och godkända fjällrastjurar från Svensk Fjällrasavel. Beställningen av dessa tjurar

sker hos Svensk Avel via Din Husdjursförening! Använd kodnumret vid beställning. Tjurar är ej avkommeprövade.

Namn:	Kod nr:	Stb nr:	Far:	Mf:	Mjolk	Juver	Spenar	Golv-avst.	Färg	Lynne	Kalvstorlek
Grupp 1											
165 Leo	7-556	6677	10 Smith	158 Fare	M	+	K	M	M	M	Norm mot små
1 Hubert	7-564	6680	6720 Jovial	708 Bill	-	M	L	M	+	+	
156 Zonat	7-543	6681	9 Zober	723 Figer	M	M+	M	M	-	M	Norm mot stor
181 Idear	7-563	6691	38 Desing	9 Zober	M	M	M	+	+	M	
162 Linus	7-567	6694	10 Smith	37-13581-133							
3 Peter	7-592	6871	29 Ise	6732 Snäpp	M-	M	M	M	+	M	Norm mot stor
70 Rosen av B.	7-507	20002	733 Gandi	741 Finell	-	M		M-	M	M+	Norm mot små
32 Goding	7-707	20009	733 Gandi	6718 Joar	M	M	M	M	M	+	
201 Driv	7-766	20071	181 Idear	163 Fjänne	M	M			M	+	Norm mot små
9150 Tor	7-761	24000	9007 Lano	9004 Selo	M	M	M	M	M	M	
9151 Loke	7-762	24001	9010 Öst-Tor	9008 Koro					M		
7261 Loket	7-815	20138	9151 Loke	6776 Lippo							
Grupp 2											
23 Svempa	7-576	6684	67 Ringo	940 Hompen						+	
164 Lim	7-566	6695	83 Rim	158 Fare	M	+	M		M		
30 Herman	7-703	20005	34 Lysing	6715 Lage	M				M		
1002 Manitou	7-714	20029	6715 Lage	940 Hompen				+		M	
2 Gusten	7-721	20011	158 Hink	6742 Harg	M	M	M	M+	M	M+	
234 Sprint	7-738	20024	302 Misse	159 Silenar	M	+	M	M	-	+'+	Norm mot små
1080 Major	7-724	20033	127 Desir	940 Hompen	+	M	L	M	M	M	Norm mot stor
1095 Flise	7-744	20045	302 Misse	65 Lur	M+	M	M	M+	M	M	
85 Loke	7-746	20046	75 Lör	6715 Lage	M+	M					
2076 Svix	7-745	20048	39 Dixon	726 Basker	M	M	M	M+	M	+	
1006 Glunt	7-743	20050	6758 Bula	940 Hompen	M+	M	M	M+	M	+	
7266 Wiktor	7-817	20141	6746 Hompest	943 Bass							
1110 V. Gose	7-818	20140	727 Drill	1003 Lilloxen							
1239 Dagobert	7-826	20149	234 Sprint	53 Guldus							
273 Harlié	7-828	20151	6841 Hasse	1080 Major							
Grupp 3											
57 Hinder	7-561	6699	155 Levi	940 Hompen	M	M	M	M	M	+	
6 Snöstorm	7-595	6711	701 Svarting	6718 Joar	M	+	M	M	M	M	
178 Terrin	7-598	6714	145 Tessar	743 Bisko		M+	M	M	-	+	
40 Pelle	7-596	20001	6748 Bör	786 Maro	M+	M+	M	M+	M	M	Norm mot stor
2000 Maraton	7-704	20006	710 Agaton	786 Maro	M	M+	M	M	+	M	
208 Monogram	7-702	20026	9005 Mono	85 Nalle	M	M-		M	M		
2027 Drutten	7-725	20035	6763 Svartus	17 Rino	M-				M		
7114 Gubben	7-740	20039	27 Gunde	791 Karat	M	M	M	M-	M	+	
1102 Fagott	7-739	20044	4 Totte av K.	155 Levi	M	M	M	M+	M		
4175 Triss	7-778	20073	178 Terrin	708 Bill					M		
2087 Boss	7-781	20075	6 Hoss	786 Maro	M	M	K	M	+	M	
57 Filur	7-782	20076	44 Fagerman	786 Maro	+	M	M	M	M	M	Normala
135 Stig	7-795	20110	44 Fagerman	708 Bill					M		
1202 Rist	7-805	20124	1159 Elon	41 Duvolen					M		
7230 Don-Juan	7-806	20125	41 Lyster	1088 Flimmer					M		Norm mot små
550 Fridolf	7-808	20126	57 Filur	157 Lirken							
2192 Ris-Otto	7-816	20139	43 Rise	17 Rino					M		Norm mot små
143 Frej	7-827	20150	6738 Mast	157 Lirken							

Aktuella semintjurar från Svensk Avel

Tillgängliga och godkända fjällrastjurar från Svensk Avel.

Nu har vi gjort en ny lista över Svensk Avels tjurar som är avkommebedömda. Här har vi tagit med all den viktigaste datan om tjurarna.

Namn:	Gr:	Kodnr:	Stamb.	Far:	Mf:	Min	Mjolk	F%	P%	Dotter fert.	Kf	Kmf	Mast-res	Övr. sjukd.	Ö-tal	Kropp	Ben	Juver	Spenn-längd	Lynne	Mjolk-barhet	Tjur-index	
																							93
6768 Deger	1	6-6768	96768	38 Desing	708 Bill	93	95	98	98	102	97	99	89	99	94	92	107	102	100	119	97	102	2
6769 Delta	1	6-6769	96769	38 Desing	786 Maro	98	101	96	97	111	107	105	93	76	102	88	94	97	93	105	114	114	-5
6742 Harg	2	6-6742	96742	729 Homeros	726 Basker	101	98	103	103	94	112	77	103	100	86	92	107	102	100	119	97	102	2
6746 Hompest	2	6-6746	96746	940 Hompen	726 Basker	100	102	95	98	100	90	100	102	86	101	97	84	121	94	94	109	109	0
6759 Bam	2	6-6759	96759	943 Bass	786 Maro	101	101	99	99	91	102	100	110	108	105	94	84	97	88	97	114	114	-2
6765 Hona	2	6-6765	96765	940 Hompen	6715 Lage	91	88	112	103	109	88	112	109	99	104	100	84	102	94	89	111	111	-7
6787 Laro	2	6-6787	96787	6715 Lage	786 Maro	103	100	107	103	118	107	111	104	85	107	89	107	104	98	97	92	92	9
6738 Mast	3	6-6738	86738	786 Maro	723 Figer	95	92	105	103	103	102	86	106	88	102	88	105	110	88	100	100	90	-6
6749 Risk	3	6-6749	96749	41 River	940 Hompe	94	97	94	98	93	95	102	113	89	92	98	100	102	104	102	102	102	-8
6777 Makro	3	6-6777	96777	6724 Mikro	786 Maro	104	106	95	98	97	90	109	84	98	96	101	89	102	116	92	92	85	0
6780 Mise	3	6-6780	96780	6724 Mikro	786 Maro	105	104	98	101	96	86	118	89	83	94	106	110	91	97	102	102	90	-1

Ungtjurar och väntetjurar från Svensk Avel

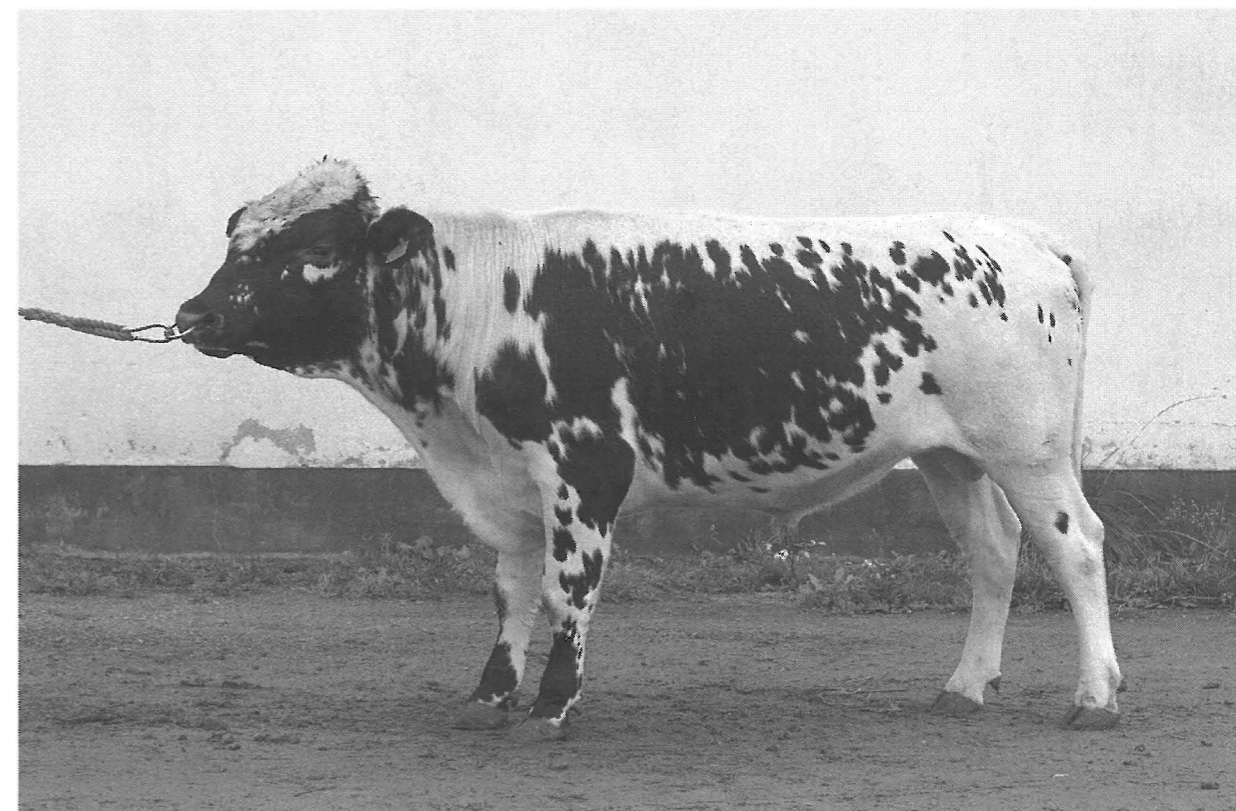
Denna lista ugörs av de nya ungtjurarna som vi rekommenderar att ni använder i så stor utsträckning som möjligt. Väntetjurarna är de tjurar som gått ut i tillräckligt stort antal doser (c:a 500 st) och som i väntan på sin avkommeprövning är så kallade väntetjurar.

Namn:	Grupp:	Kod nr:	Stb nr:	Far:	Mf:
Ungtjurar					
6851 Gus	1	3-6851	96851	6840 Gunde	161 Smille
6854 Josef	2	3-6854	96854	6758 Bula	6746 Hompest
6856 Fred	2	3-6856	96856	6787 Laro	6758 Bula
6850 Röde Orm	3	3-6850	96850	6777 Makro	41 Duvolen
Väntetjurar					
6840 Gunde	1	3-6840	96840	739 Gute	165 Leo
6847 Levis	1	3-6847	96847	46 Lester	161 Smille
6801 Bude	2	3-6801	96801	6758 Bula	6768 Deger
6837 Bamse	2	3-6837	96837	6759 Bam	940 Hompen
6838 Lars	2	3-6838	96838	6787 Laro	6748 Bör
6839 Hadar	2	3-6839	96839	6742 Harg	6759 Bam
6841 Hasse	2	3-6841	96841	6742 Harg	940 Hompen
6845 Baba	2	3-6845	96845	6759 Bam	729 Homeros
6848 Birk	3	3-6848	96848	708 Bill	41 Duvolen
6849 Aragorn	3	3-6849	96849	710 Agaton	6748 Bör

Ungtjuren 6856 Fred, Foto: Svensk Avel

273 Harlié

273 Harlié Sv Fj 20151Kod nr: 7-828 Grupp 2

Foto: Thorvald Berglund

273 Harlié är en tjur med utpräglad stark mjölk-härstamning. Fadern 6841 Hasse's första bedömning på MIN är otroliga 107, så här har vi fått en produktionsstark tjurlinje vidare efter vår gamla still going strong 6742 Harg. Morfadern 1080 Major som är en av JBV's ägda projektjurar har fått 108 i MIN samt positiva värden i övrigt på de som är av vikt. Så här hoppas vi att ungtjuren Hasse och projektjuren Major skall vara en optimalt lyckad kombination både mjölmässigt och genetiskt. Kolinjen är inte fy skanden heller, den är ur den fina L-linjen hos Helen och Tommy Ögren i Uttersjöbäcken. Modern 403 Liva har mjölkat på 5 år: 5460 X 5,3 X 3,8 = 288, 208 Rel tal 121,

111, och hon är bedömd med Juver 75, Ben 85, Typ 80 och helhet 80. Både modern och mormodern till Liva har varit långlivade kor. Modern mjölkade 7,3 år 5111 X 4,9 X 3,9 och mormor 219 Lisvi gjorde på 11,4 år 5035 X 5,0 X 3,7. Kolinjen är inte ny i semin-sammanhang även om 403 Liva är ny som tjurmoder. Här har vi haft tjurar som 161 Smille, 157 Lirken, 164 Lim osv. Ko-linjen härstammar från John Johansson, Mjödvattnet och kom till Uttersjöbäcken via legendaren i dessa sammanhang Rune Boström vars besättning Helen & Tommy övertagit. Tjuren är född och upp-vuxen hos Helen & Tommy Ögren, Uttersjöbäcken. Han gav 219 doser för allmänt bruk.

Mor: 403 Liva f.980507	MM: 326 Liva f. 900528	MMM: 219 Lisvi f. 791014
	MF: 1080 Major Sv Fj 20033	MMF: 79 Nill SKB 6669
Far: 6841 Hasse SKB 96841.	FM: 64 Fia Sv Fj 25051 f. 940428	MFM: 65 Majros SKB 8662
	FF: 6742 Harg SKB 96742	MFF: 127 Desir SKB 6619
		FMM: 5 Tindra f. 890209
		FMF: 940 Hompen SKB 86940
		FFM: 2 Nanna SKB 8537 f. 741129
		FFF: 729 Homeros SKB 76729

1239 Dagobert

1239 Dagobert Sv Fj 20149 Kodnr 7-826 Grupp 2

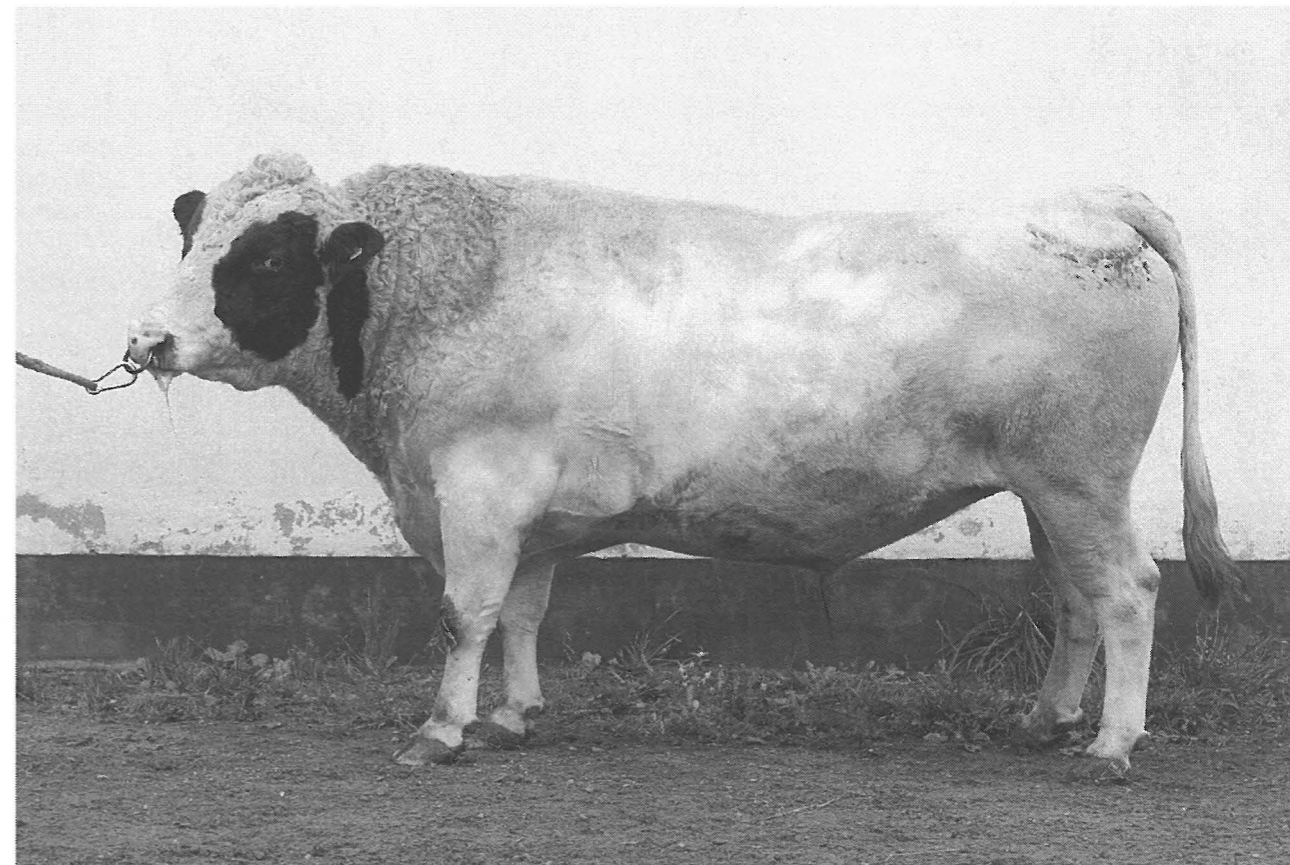
Foto: Thorvald Berglund

Fadern till Dagobert är den flitigt använde 302 Misse-sonen 234 Sprint, som har gett avkomor med ett mycket gott lynne vilket även Dagobert hade. Sprint gav en tilltalande exteriör samt ligger på medel ungefär vad gäller min. MF 53 Guldus efter 940 Hompen var en tjur från Stig Sundberg i Valvträsk som kom upp i den aktningvärda åldern av 12 år. Han har gett flera stycken mycket produktiva döttrar.. Så också modern 429 Dansa, hon är linjeavlade på 940 Hompen, men det bryts helt då 234 Sprint har en

helt avvikande härstamning. 429 Dansa har på 3 år och 8 mån. mjölkat 7444 X 4,9 X 3,6 = Rel tal 114, 105. Vid stambokföringen blev hon bedömd med Juver 75, Ben 77, Typ 76 och Helhet 75. Kolinjen härstammar från Torsten Pettersson, Svartlå, Boden via Stig Sundberg och tillbaka till Svartlå hos Nils-Nilsa Lbr AB där han är född. Dagobert är uppvuxen hos Mårten Dahlberg Mariebergs gård, Bjärträ. Kolinjen är ny i seminsammanhang. Dagobert gav 241 doser för allmänt bruk.

Mor: 429 Dansa Sv Fj 25125 f. 990427	MM: 5 Dana Sv Fj 25065	MMM: 74 Daga Sv Fj 25063
	MF: 53 Guldus Sv Fj 20063	MMF: 940 Hompen SKB 86940
Far: 234 Sprint Sv Fj 20024	FM: 473 Springlin SKB 8638 f. 870312	MFM: 120 Sköna f.
		MFF: 940 Hompen SKB 86940
	FF: 302 Misse SKB 6584	FMM: 341 Blomros
		FMM: 159 Silenar
	FFM: 285 Minerva SKB 8165	
	FFF: 147 Riss SKB 6188	

143 Frej

143 Frej Sv fj 20150 Kodnr 7-827 Grupp 3

Foto: Thorvald Berglund

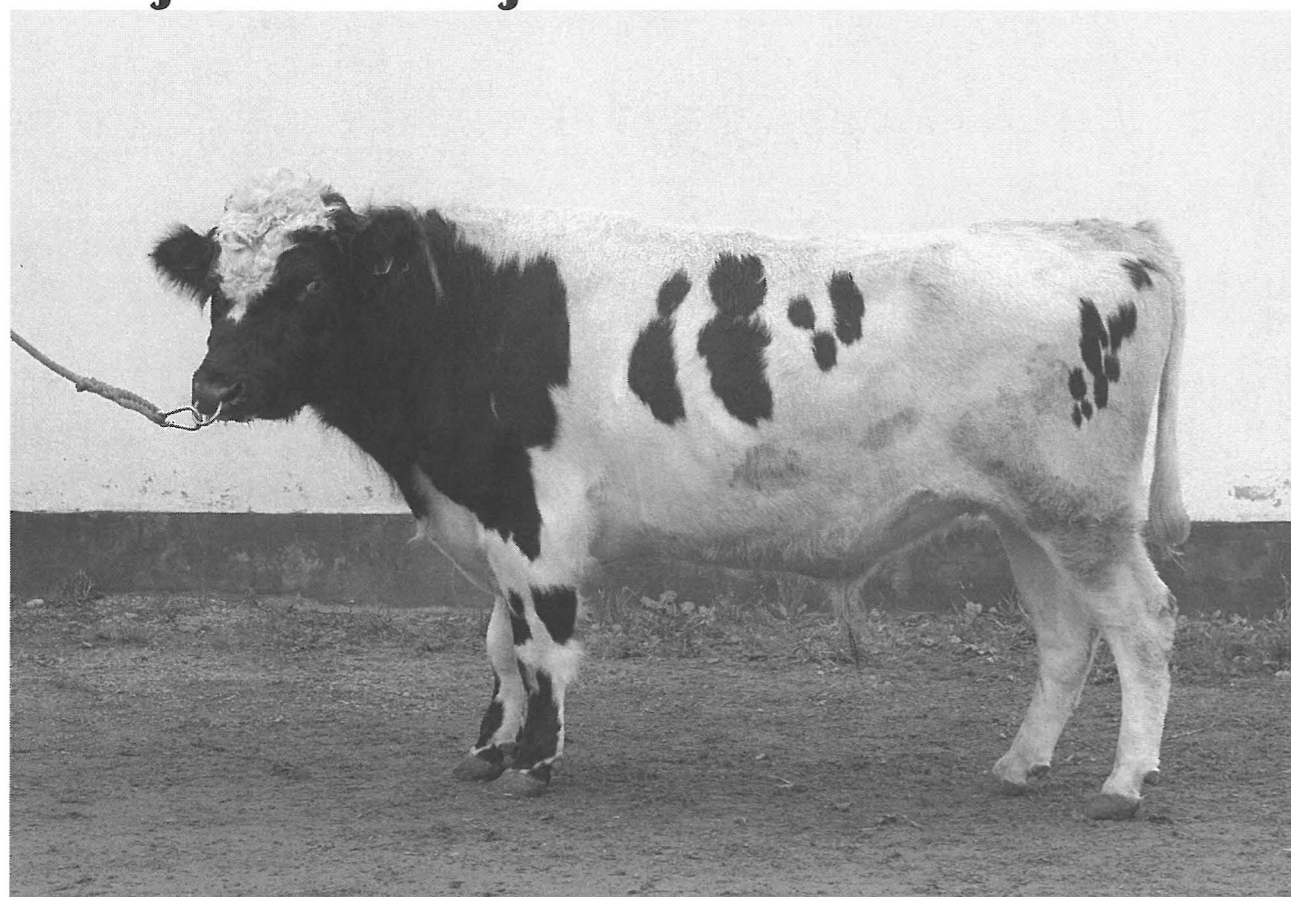
Frej är den första tjuren vi samlar efter 6738 Mast. 6738 Mast är även han den enda rasrena tjuren efter 786 Maro, så det är särskilt roligt att denna tjurlinje kommer vidare. Modern till Frej, 12 Freja är en mycket vacker ko, hon bedömdes vid stambokföringen med Juver 82, Ben 80, Typ 78 och helhet 80. Hon har på 6,8 år 5465 X 4,3 X 3,4 med ett rel tal på 102, 102. Hon går på fäbod hela sommaren på skogsbyte och har det senaste året mjölkat 7127 kg mjölk och har ett relativtal

det senaste året på 132, 131. Hon är en liten hållbar ko som bara blir bättre och bättre. Kolinjen kommer från All-Britt Sundin, Horndal via Per-Erik Hedlöf, Möklinta till Anna-Lena Erstadius, Boda Kyrkby där Frej är född. Uppfödare och ägare vid samlingstillfället är Bernt & Irene Söderlund, Lilla Klockarbo, Krylbo. Kolinjen är ny i seminsammanhang. Frej gav 241 doser för allmänt bruk.

Mor: 12 Freja f. 961231	MM: 62 Frida f. 941115	MMM: 1 Bruna f.
	MF: 157 Lirken SKB 6698	MMF: 6753 Bistro SKB 96753
Far: 6738 Mast SKB 86738	FM: 43 Stjärna SKB 8540 f. -82	MFM: 297 Lirka
		MFF: 79 Nill SKB 6669
	FF: 786 Maro SKB 86786	FMM: 20 Stjärna
		FMM: 723 Figer SKB 76723
	FFM: 60 Majros	
	FFF: 717 Kare SKB 76717	

Fjällnära tjuren 1034 Linus

1034 Linus Sv Fj 24703 Kod nr: 7-829

Foto: Thorvald Bergström

Årets spermasamlade tjur är SE36330-1034 Linus. Han är född hos Eva & Birger Persson, Ersmark, Storuman, han ägdes av Mikael Ågren i Vitberget, Vidsele vid samlingstillfället. Han är en snäll tjur. Linus har mycket Biellojaure i sig 75%, 18,75% Lillhärjåbygget, 4,68% vanlig fjällras och 1,56% Rödkulla. De bägge sista %- satserna kommer från 10 Migge som Goth Bertil Johansson tog upp till Biellojaure när han hämtade Arne.

Eftersom det finns så lite djur med stor Biellojaureprocent i sig så får vi försöka samla så mycket som vi kan. Tyvärr blir det en hel del Arne eftersom han är den ende tjuren, men det blir ju lite olika varianter på mödrarna. Linus bedömning vid stambokföringen: Typ: Lång och djup. Rygg: Ordinär. Kors: Plant. Lår: Fyllda. Ben: Torra, ngt hastrång. Klövar: Ngt låg fotvinkel. Rörelse: Normal. Det blev 353 doser varav 303 för användning.

Birgitta Karlsson

Mor: 999 Stjärnöga f. 930515	MM: 99 Pricka f. 1987	MMM: Tjyva f. 1981
	MF: 10 Migge f. 1990	MMF: Bielle I f. 1984
Far: 1 Arne SKB 6829	FM: 19 Guldus (Brunöra) f. 1979	MFM: 18 Finte f. 881002
		MFF: 2 Sigge
	FF: Pulax f. 1989	FMM: Ko från Biellojaure (ej Svartöra)
		FFM: Svartöra f. 1973
		FFF: Bielle II f. 1987

Fjällnära information

Fjällnära kommittén höll möte 19/11 i Härja hos undertecknad, en representant från styrelsen var också närvarande. En av punkterna som diskuterades var avelsplanen kontra beslutet vi tog på stämman i Röros ang. inrapporteringen till vårt register. Vi anser att Rörosbeslutet ej står i motsättning till avelsplanen, men vi förlänger tiden för anmälan av kalvningar till att de skall anmälas inom ett år i stället för vid årsslutet.

En annan punkt var en ansökan om dispens för ett djur som har en vanlig fjällrastjur i härstamningen (gjord utanför ursprungsbesättningen) Dispensansökan avlogs trots att moderlinjen härstammar i rakt nedstgande led till en av ursprungsbesättningarna. Vi var överens om att det inte uppfyller kriteriet vilka vi använt de senaste 10 åren och att djuret inte skall godkännas. Det slutliga beslutet är styrelsens. En önskan om att styrelsen skall ta fram ett enkelt intyg på att djur tillhör den "fjällnära" populationen framkom också. Ett intyg som kan skickas ut till djurägare i samband med inrapporteringen till registret.

Det framkom att fjällrasavels hemsida är svårt att komma in på, man hamnar på många andra hemsidor där informationen inte är den riktiga inom föreningens ramar och i vissa fall helt felaktiga. Åtminstone vad som gäller de fjällnära djuren.

Härstamningskontroll m.m.

Eftersom det hela tiden tillkommer nya djurägare, vill jag informera om härstamningskontrollen.

SJV kräver för att lämna stöd för utrotningshotade raser, att de är anslutna till minst härstamningskontrollen.

Tag kontakt med närmaste husdjursförening, begär också blanketter för rapportering av tjurbetäckning, samt de som heter kalvnings och förflytningsrapport. Rapporterna skickar du till din husdjursförening, de går sedan vidare till CDB (Centrala Databasen för Nötkreatur) åtminstone den senare för dit skall alla nötkreatur rapporteras när de köps in, lämnar besättningen eller kalvar.

Om du sedan vill stambokföra dina djur tar du också kontakt med husdjursföreningen, då kommer någon ut och bedömer dem och när du fått bedömningen skickas den till

Stamboksexpeditionen
Göran Lundström Störvägen 85 92294 Tvärälund
tel/fax 0933-50113

De fjällnära fjällkorna får då stamboksnr, som visar att de är fjällnära. Hör av dig till mig om kalvningar och om du köper eller säljer något djur. Vid kalvningar vill jag veta vilken ko som kalvat, födelsedatum, öron-nr, kön, ev. namn och fader till kalven. Skicka gärna ett kort, som jag sedan sätter fast på djurets härstamningspapper, som jag har.

God Jul
önskar

Birgitta Karlsson
Smedjebo, Härja
522 91 Tidaholm
tel: 0502-450 64

Lite av varje:

Ny hemsida!

Svensk Fjällrasavel har fått en ny hemsida på internet!

Adressen är www.fjallko.se

Besök den gärna och se vad som är på gång.

Almanacka 2006!

Det finns ett fåtal ex. kvar av väggalmanackan för 2006!

I den finns fina bilder på fjällkor och rödkullor. Priset är 100:- + porto!

Beställningar mottages av Kristina Torén
e-mail: stina.toren@swipnet.se
adress ser ni på sid 3.

Manusstopp!

Manusstopp till nästa nummer av tidningen är den

15/2 2006!

Material skickas till Kristina Torén
e-mail: stina.toren@swipnet.se
adress ser ni på sid 3.

Alebäckstjurarna och avkommebedömningen!

Sen "djurmodellen" infördes så har livet onekligen blivit intressantare för en fjällrasintresserad. På vilket sätt då kanske någon läsare undrar? Ja på flera sätt har jag lust att svara men först och främst är det ju de över 30 icke svensk avel tjurar som kommit upp med avelsvärden på kotavlor och i årsredovisningar.

För den som varit intresserad har det gått att se hur en tjur påverkat avkomman indexmässigt även innan "djurmodellen" kom. Extra tydligt blev det om man hade en "indexneutral" mor (alltså en ko med index 99-101) och hon fick en dotter som låg relativt mässigt nära 100 i produktion. Detta förutsätter dock i princip att man för enkelhetens och jämförbarhetens skull har en ras i besättningen. Nåväl om denna medelko med en medelmor i alla fall fick ett värde över 100 så var det fadern som drog upp henne även om det inte syntes något avelsvärde för honom på kotavlor eller i årsredovisningar. Vi ska redovisa de mjölkindex vi kunnat hitta och till det addera antalet sålda doser och kända

Tjuren	Fader	Stbnr	codenr	MIN	F	M	Sålda	Döttrar
1080 Major	127 Desir	20033	7-724	108+7		110+7	100	9
1006 Glunt	6758 Bula	20050	7-743	107	108+4	104	110	
40 Pelle	6748 Bör	20001	7-596	105+5	100+3	108+5	130	2
161 Smille	10 Smith	6673	7-549	105		103	500	5
178 Terrin	145 Tessar	6714	7-598	104		98	100	5
1085 Fido	709 Gulle	20028	7-723	103		102+1	35	2
120 Viss	6780 Mise	20069	7-763	101	105+-0	98-1	80	
1102 Fagott	4 Totte	20044	7-739	101		101	100	1
3 Dollar	940 Hompen	6707	7-577	100	103+1	96	100	6
165 Leo	10 Smith	6677	7-556	100		(104)	80	11
208 Monogram	9005 Mono	20026	7-702	100		85	60	10
1002 Manitou	6715 Lage	20029	7-714	99+5	101	97-3	70	
157 Lirken	79 Nill	6698	7-554	99	95-3	103	270	5
192 Snögubben	170 Snabbe	20008	7-706	99		90-8	140	4
162 Linus	10 Smith	6694	7-567	99		92	20	2
2 Gusten	158 Hink	20011	7-721	97			55	3-5?
2027 Drutten	6763 Svartus	20035	7-725	97	92-10	101	85	
7114 Gubben	27 Gunde	20039	7-740	97		90-10	110	
57 Hinder	155 levi	6699	7-561	96	90	102+1	50	2
32 Goding	733 Gandi	20009	7-707	94		98+-0	180	5
2000 Maraton	710 Agaton	20006	7-704	93		91-12	220	<20
1 Hubert	6720 Jovial	6680	7-552	90	83	H96	180	12
6 Snöstorm	701 Svarting	6711	7-595	87		89-8	80	4
41 Duvolen	64 Griver	6689	7-565	87		(H79)	310	3
232 Dillner	181 Idear	20036	7-726	84	81	86	60	4
156 Zonat	9 Zober	6681	7-543	-17		85	130	7
181 Idear	38 Desing	6691	7-563	81		84	240	11

döttrar som funnits i besättningen som tjuren verkat i innan samling. Detta för att kunna få någon uppfattning om hur säkra avelsvärdena är. Vi tar tjurarna uppifrån och ner, vi börjar alltså med de högsta värdena. Avelsvärde inom parentes= inget nytt värde finns att hitta utan det senaste enligt gamlasystemet redovisas. De flesta kor har fallit mellan 5-15 enheter in i det nya systemet.

Vad betyder siffrorna?

För tydlighets skull så går vi igenom de olika sifferstaplarna så att den som vill kan följa med i resonemanget.

Första stapeln efter code numret = Tjurens värde som det syns i årsredovisningar.

Andra stapeln = Tjurens faders värde i officiell bedömning eller i årsredovisningar.

Tredje stapeln = Tjurens moders aktuella avelsvärde.

Fjärde stapeln = Antal sålda doser efter tjuren.

Femte stapeln= Antal kända döttrar efter tjuren i den/de besättning/ar han verkat.

Som synes har vi 11st tjurar med MIN över 100 och frågan vi då får ställa oss är kan vi lita på värdena?

Vi gör en snabb genomgång av hur ett mjölkindex tas fram.

Faderns index ger en påverkan motsvarande 7-8 döttrar.

Moderns index ger en påverkan motsvarande 3-4 döttrar.

Helsyskons index ger efter 3 laktationer samma påverkan som modern.

Halvsyskon som ovan fast hälften

Döttrarnas avkastning på 1a laktationens första 305 dagar.

Döttrarnas avkastning på 2a laktationens första 305 dagar.

Döttrarnas avkastning på 3e laktationens första 305 dagar.

Detta är huvuddragen och de tyngsta punkterna men även släktingar till tjuren längre ifrån än syskon och föräldrar påverkar indexen.

Ett exempel Helge!

Vi kan ju ta ett hypotetiskt exempel utan syskon och visar för enkelhetens skull!

Vi har en tjur med en fader som har 110 i värde och en moder som har 110 i värde då går den tjuren in i MIN med 10-12 döttrar med en tänkt produktion motsvarande MIN110. Skulle då tjuren dyka upp med 105 i MIN på 20 döttrar så innebär det att hans döttrar varit sämre än 105i produktion eftersom han har föräldrar som drar upp hans index. Skulle han få 100 i MIN så innebär det att han är en klar minusvariant för då har hans 20 döttrar i snitt mjölkat 95. Allt efter ekvationen att.

$$\text{mor+far} = 10 * 110 = 1100.$$

$$20 \text{ döttrar} * 95 = 1900.$$

$$= 3000 / 30 = \text{MIN}100.$$

Nu är detta en grov förenkling men jag hoppas det gör att du har lättare att tolka siffrorna och följa med i resonemanget.

Hur många döttrar kan vi räkna med?

Ytterligare en aspekt är hur många döttrar har fötts efter tjurarna? Stig Näslund på gamla Nordavel hade en tumregel som sa att för att få en dotter i kontrollerad besättning i produktion efter en tjur så behövde det användas 10 doser. Ca 4 doser gick bort i omlöp. 3 doser gick bort för det blev tjurkalvar och av de förväntade kvigorna sattes inte alla in i produktion och nån var född utanför kontroll. Så kvar blev i regel som genomsnitt 1 inkalvad kviga i kontroll per 10 använda doser.

Nu tror jag att kanske är det något färre antal doser per inkalvad kviga för dessa tjurar. För har man speciellt beställt och betalat dyrt för doserna så slaktar man nog inga kvigor i onödan som kommit till genom dom. Men att räkna med mer än en kviga per 8 doser går nog inte.

Kanhända är det optimistiskt men jag tror inte det. Då skulle man på 100 sålda doser få in ca 12-13 döttrar, om alla doser är använda! För där kommer en ytterligare komplikationsfaktor. En del doser kan ligga till sig flera år i väntan på "rätt ko". Men dom flesta doserna efter dessa tjurar bör ändå ha gått åt eftersom det gått så pass länge sedan dom samlats och det syns tydligt i spermaförsäljningen från jordbruksverket att det oftast är de sista årens tjurar som säljer bäst.

Vad kan vi dra för slutsatser av siffrorna?

Vi kan ju för enkelhetens skull anta att indexberäkningens alla vindlingar är rätt viktade. Det som då återstår för oss att ta ställning till är om det finns någon tjur med bra härstammingsvärde men som sjunkit påtagligt i bedömningen sen döttrarnas uppgifter kommit till. Jag kan inte själv se någon uppenbar mina med "luft" i indexet bland tjurarna. Däremot finns det nog ett par som är åt andra hållet. 178 Terrin och 208 Monogram bör rimligtvis haft ordentligt lyckade döttrar för att utifrån sin härstamning nå dit dom är indexmässigt. Även 192 Snögubben bör ha haft döttrar som gått bra. Även om dom som fanns i besättningen där han användes floppade.

Det som återstår för oss att reda ut är hur värdena på äldre tjurar räknas fram. Finns det en årlig nedräkning av dom som det fanns förut eller hur får dom sina värden. För värden måste dom ha i datasystemet även om det inte syns på papperna annars skulle inte indexen finnas på avkomman. Då kan vi lättare och säkrare värdera tjurar som 1080 Major, 1085 Fido, 32 Goding, 2000 Maraton och andra tjurar efter genbankstjurar. Det skulle vara väldigt intressant att få reda på hur en tjur som 181 Idear som vi hade hittat med MIN 100 enligt det gamla produktionsbaserade systemet, nu kunnat falla 19 enheter till MIN81. Visst kan döttrarna ha gått sämre på 2a och 3e laktationen men ska det vara hela sanningen? Vi misstänker att påverkan från härstamningen där är större än vad som först kan synas. Men det återstår att se

Vi behöver inte korsningsaveln!!

I vilket fall så har vi idag ett fantastiskt läge vad gäller tillgång på bra och lovande tjurar inom fjällrasen. Detta trots att vi inte vänt oss till andra raser för att korsa in förment bra material. Jag tror att vi lugnt kan fortsätta att göra urval efter dom premisser vi gjort sedan vi startade fjällrasföreningen. Sen ska vi till det addera och värdera det vi kan få fram via djurmodellen men jag tycker att vi klart kan se att fjällrasen inte är på väg in i någon återvändsgränd avelsmässigt. Aldrig på de sista 40 åren har en fjällkoägare kunnat välja bra tjurar efter så många olika härstammingslinjer som idag. >>>>>>>>

Vad gör vi för att få fortsatt framgång?

För att vi fortsatt ska kunna ha framgång gäller en försiktig användning av bra bedömda tjurar på bra kor och stor användning av ungtjurar från Svensk avel och Alebäckstjurar på de övriga korna. Var noga med valet av tjur till dina tjurmodrar, ta kontakt med Jocke (0142/25042) och resonera kring valet av tjur. och tänk stort för rasens bästa när det gäller de övriga korna! Då kommer vi att kunna fortsätta bevara och utveckla fjällrasen inför framtiden. Vi får då inga inavelsproblem och vi kan lämna över en genetiskt bred fjällras som kan möta morgondagens behov till nästa generation fjällkobönder.

Brothers and sisters keep on farming!

Robert Nilsson, statistikenheten!

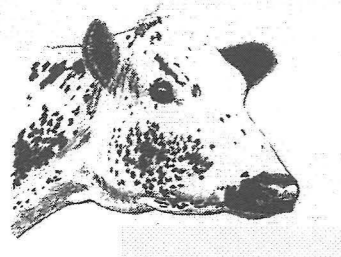
Nu är det fart på stambokföringen!

Glädjande nog verkar vi snart kunna vara ikapp vad gäller utskrift av stambokscertifikaten! Inrapportering till Svensk Mjolk har skett löpande men tidsbrist och senare datortrassel har gjort att vi släpat efter med utskrift av stambokscertifikat.

När vi fick ut de gällande stambokföringsreglerna så framgick det att faderns och moderns härstamning ska finnas med i minst två generationer. Det hade inte de första årens stb cert haft så vi beslöt att göra om allt från början för att ha korrekta certifikat. Det tog tid att komma ikapp och kanske var det onödigt ambitiöst att hålla sig till reglerna eftersom det sen visat sig att inga andra avelsföreningar gör det. Men å andra sidan är vi ju ikapp nu och har det efter regelverket.

Har ni frågor kring stamboksföring så hör av er till
Göran Lundström
Storvägen 85, 922 94 Tvärålund
tel/fax 0933-50113

Stambokssektionen!

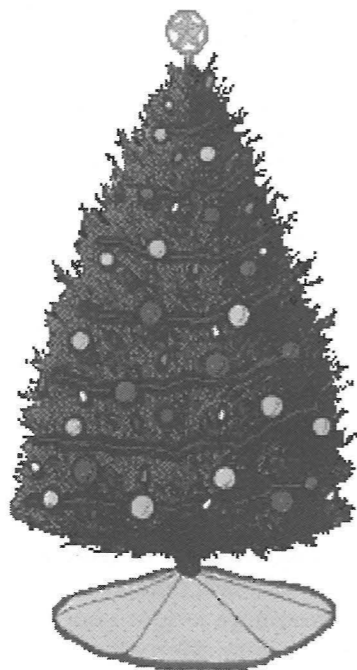
Angående potenta tjurkalvar!

Efter att ha stött på fenomenet att tjurkalvar födda på våren i dikobesättningar börjat försöka betäcka redan vid dryga halvåret så ber vi medlemmarna att beakta detta.

Över huvudtaget alla kalvar som får fri tillgång på mjölk via sin mor blir ofta väldigt granna och tidigt utvecklade. I vanlig konventionell mjölkproduktion är rekommendationen att skilja kvigkalvar från tjurkalvarna vid senast sex månaders ålder för att förhindra för tidiga dräktigheter. Detta även om konventionellt uppfödda kalvar sällan är lika tidigt och kraftigt utvecklade som dikalvar.

Är hösten fin och man kan utsträcka betes-säsongen någon månad längre så är det lätt hänt att man glömmer bort att en del av de på våren födda kalvarna kanske hinner bli både 7 och 8 månader. Då har risken ökat markant för att "hormonerna" ska ha rusat till. Sen är det även så att man inte ska tro att bara för att man inte sett försök till upphopp så har det inte skett. Det finns även "blyga" tjurar. Så för att härstamningar ska stämma, och "tonårsgraviditeter" ska kunna undvikas så skilj på tjur och kvigkalvar åt vid senast 6 månader ålder. Ett djur med känd härstamning kan bli ett avelsdjur oavsett var hon är född men utan känd härstamning så är avelsvärdet inte stort!

Stambokssektionen, Avelskommittén och Statistikenheten

NÅGRA RECEPT INFÖR JULEN:

Surkorv

3 kg nästan kokt potatis
0,8 kg gul lök
1 kg fläskkött
2 kg späck
2 st grishjärtan
2 st fina grislungor
5 msk mald kryddpeppar
lite salt utan jod
lite socker
peppar efter smak
buljong c:a 0,5 l eller efter behov
15 m svinfjälster

Förväll fläskköttet, späcket, hjärtanen och lungorna. Koka potatisen och låt svalna.

Mal ner potatis, lök, kött, späck, hjärta och lungorna. Gör i ordning 0,5 l buljong, låt svalna

Blanda alltsammans i en stor bunke eller tråg. Kryddorna tillsättes, men var försiktig med sockret och saltet. Tillsätt buljong så att smeten blir jämn och slät. Provstek för att eventuellt tillsätta mera peppar (krydd- eller vitpeppar).

Stoppa korven löst i fjälstren. Knyt inte ändarna utan ta till lite extra fjälster så att det går att stoppa in ändarna in i korven. Smörj korvarna lätt i salt.

Häng korvarna på surning i rumstemperatur på stång i taket. Tänk på att de kommer att droppa fett om dem och eventuellt komma ut smet om de är för mycket i korven. Häng dem i 2 - 4 dagar, provstek så ni får smak efter egen smak. Frys ner dem. Stekes ganska hårt i stekpannan. Smakar som starka isterband.

Joachim Gustavsson

Kalvleverpastej

1/2 kg kalvlever
1 hg kalvkött
2 hg späck
1/2 lök
3-4 ansjovisar
4 msk mjöl
3 ägg
3 dl grädde
3 tsk salt
2 tsk socker
peppar
3 hg späck till formen

Kalvlevern blötlägges ett par timmar. Skäres i

bitar och males med kalvkött, späck, förvällad lök och rensade ansjovisar 4 ggr genom köttkvarnen. Färsen passeras. Äggen vispas upp, blandas med mjölet och grädden, och blandningen tillsättes färsen teskedsvis under kraftig rörning. Den smaksättes med kryddorna. En slät form klädes med späckskivor. Massan hälls i formen. Överbindes och gräddas i vattenbad i ugnen i 2 tim.

Gammaldags korintkaka

200 gr smör eller margarin
2 1/4 dl strösocker
2 ägg
rivet skal av 1 citron eller apelsin
3 dl korinter
3/4 dl grädde eller mjölk
4 dl vetemjöl
1/4 tsk bakpulver

Rör matfett och socker smidigt. Tillsätt de lätt uppvispade äggen och det rivna fruktskalet. Spola av korinterna i varmt vatten och torka dem. Tillsätt dem och mjölet blandat med bakpulvret varvis med vätskan. Lägg smeten - i en väl smord och bröad hållform, c:a 1 1/2 liter
Grädda kakan i 150 graders ugnsvärme knappt 1 1/2 tim.
Kakan bör ligga en vecka i kylskåpet innan den skärs i tunna skivor. Mycket god och hållbar kaka.

Hennys chokladkola

c:a 350 gr
4 msk margarin eller smör
2 dl socker
1 dl ljus sirap
3 - 4 msk kakao

Blanda alltsammans i en tjockbottnad kastrull. Koka upp, sänk värmen och koka i 7 min. Obs! rör inte i kolan. Häll upp den i en liten oljad långpanna och låt den stelna. Skär den i bitar med en lätt oljad vass kniv.

Kristina Torén

Föreningsbrev B-post

Porto betalt

Avs: Svensk Fjällrasavel
c/o Kristina Torén
Stagneliusvägen 23 VI
112 59 Stockholm

Robert Nilsson
Övre Svartlå 515
961 98 Boden

1 Rosagull med sin kalv efter 6847 Levis hos Bo Grundström

Det var helt exploaterat och en skylt som varnade för kängurur! satt på kioskdörren. Därinne stod en karl i cowboyhatt som visste mindre om fjället än vi, så vi åkte vidare till Saxnäs vandrarhem. Alla, exakt alla som bodde där fiskade, utom vi. Det var så mycket myggolja på golvet i duschen så man fick nästan krypa fram till handduken. Det var såphalt. Vi stannade ändå, för det ösregnade. Det hindrade inte oss från att besöka Fatmomakke, det känns bra att veta hur det ser ut där också. Där kan man snacka om historia och envisa människor. Några fjällkor såg vi konstigt nog inte till där. Men i Stalon, inte så långt därifrån, fanns både kor och getter hos GunMarie och Gudrun Wallmark. Där blev vi med getabock. Så vi har lite efterräkningar från den här resan, annars är det nog vanligare att köpa souvenirer.

Fredagen den 12/8 då skämde jag nästan över mina farhågor om mygg och milslånga skogar, för då åkte vi den vackra vägen över Klimpfjäll och Stikkenjokk in i Jämtland, ner till Gäddede. Där fanns sköta åkrar, djur och levande landskap. Full fart till Strömsund. Där stod Dunderklumpen i ösregnet utanför en hembygdsgård. Vi fick oss lite till livs, köpte raggsockor och körde sedan mot Hammerdal. Där ligger en gård - Trekilen - som blev lite nostalgisk. Den blev Ivan erbjuden att köpa när han var 19 år, men jag kom i vägen. Vidare till Åsarna och Wassbergs Skicenter och vandrarhem. Det blev sista natten.

Ivan, Jan Strömberg och Bo Grundström

För lördagen den 13/8 for vi hemåt. Ett kort stopp i Häradsbygden, söder om Leksand för att hälsa på en riktig hästkarl - Grop Folke Persson. Han är berömd för sina ardennerhästar och en god vän till oss. Hemma väntade alla djur och allt det andra man har omkring sig, i nästan lite ny skepnad. Det var många dagars bortovaro. Yngsta sonen och hans Maria hade skött om allt från gårdsbutik till tomatplantor och blivit avlösta av vårt allt-i-allo, Emma de sista dagarna. En sådan här resa ger många tankar och idéer. Sist av allt - ett stort TACK till alla vänliga människor vi mött.

Text & Foto: Ivan Eriksson och Mona Loberg

Fjällkon

SVENSK FJÄLLRASAVELS TIDSKRIFT nr 4 December 2005

Kokontrollåret 2005 sid. 5-8
Nya tjurar sid. 13 -16